

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Etické aspekty výuky zeměpisu – výchova k hodnotám v hodinách středoškolského zeměpisu

Autor práce: Hana Kopáčová

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Hlavním cílem diplomové práce je řešení otázky, jak výuka geografie může rozvíjet morální hodnocení a hodnoty žáků na střední škole. Volba této otázky předurčila teoreticko-metodologický charakter práce, výběr čtyř relevantních dílčích cílů i způsob jejich řešení a v neposlední řadě také logickou strukturu posuzované práce.

Obsahové zaměření diplomové práce lze přiřadit k permanentně aktuálním tématům školní geografie, které však v odborné literatuře z pohledu didaktiky geografie není téměř sledováno. Důvodů je více. Mimo jiné je to obtížně empiricky uchopitelné téma, a tak jeho studium a interpretace poznávané reality jsou více či méně subjektivní, protože se (ne)vědomě mohou vztahovat k hodnotovému zakotvení samotného autora. Druhým důvodem je mezioborový charakter sledované problematiky, jejíž studium vyžaduje i hluboký teoreticko-filozoficko-psychologický vhled.

Dle mého názoru jedná se tak o téma poměrně náročné pro diplomanty učitelství geografie a tuto skutečnost beru ve svém posudku na vědomí.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Teoretické, resp. obecné ukotvení práce je založeno na výkladu klíčových pojmů jako je charakter, svědomí, morálka, resp. morální uvažování a hodnoty. Protože se jedná o mezioborovou problematiku, domnívám se, že v této části práce by bylo vhodné více diskutovat odlišné způsoby jejich vymezení.

V práci rovněž postrádám příklady výzkumných prací, které předkládají přístupy k posuzování určitých hodnot žáků a zjištěné výsledky.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Zvolené dílčí cíle autorka naplňuje s pomocí několika metodických a na sebe navazujících postupů. Konkrétně využívá rešerši odborné literatury, obsahovou analýzu kurikulárních dokumentů, vlastní dotazníkové šetření mezi studenty a učiteli. Tím získává informace, o které se opírá při didaktické analýze učiva a následně při navrhování 4 výukových aktivit.

Určité rezervy vidím zejména v obsahové analýze kurikulárních dokumentů, protože autorka neuvádí její bližší metodiku. Některé výstupy z této analýzy pak vyvolávají polemické otázky

související s autorčíným výběrem a interpretací identifikovaných hodnot v jednotlivých dokumentech. Například: Patří „přírodní zákonitosti či přírodní vědy“ mezi hodnotovou orientaci (na stejné úrovni jako např. lidská důstojnost) – viz tabulka 6? Není sociální ukotvení součástí hodnotového ukotvení, resp. opravdu jsou tyto pohledy takto vyhraněné mezi Školským zákonem a Bílou knihou (viz tabulka 8)?

Kladně naopak hodnotím skutečnost, že autorka při realizaci dotazníkového šetření si byla vědoma přítomnosti subjektivních názorů a přístupů respondentů k etické citlivosti témat ve výuce geografie, a proto potenciální míru subjektivity se snažila v úvodu dotazníku snížit vysvětlením, jak v obecné rovině identifikovat eticky citlivá témata.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Data získaná z dotazníkového šetření autorka vyhodnocuje na základě základních statistických postupů. S ohledem na vzorek respondentů a na charakter položených otázek, považuji toto šetření spíše za pilotní. Jeho přínos tak nespočívá v dosažených výsledcích, ale spíše v ověření jednoho z možných způsobů monitorování stavu věci.

Při interpretování nejen výsledků tohoto šetření, ale i na mnoha dalších stránkách práce, doporučuji autorce objektivněji prezentovat a posuzovat uvedené myšlenky. Například nelze jednoznačně usuzovat z citované myšlenky autorů Lambert a Balderstone (na s. 19), že za konečný stavem existence je myšlena smrt. Dalším příkladem subjektivní a tím polemické interpretace je tvrzení na s. 35 o tom, jak *většina* lidí chápe sociální geografii.

Poslední kapitola obsahuje 4 rozpracované návrhy výukových aktivit, které navazují na autorkou získané poznání v předchozích kapitolách. Tyto aktivity jsou kvalitně připravené (včetně formulace úvodní generalizace, tj. klíčové myšlenky, ke které se vztahuje obsahová stránka jednotlivých kroků dané výukové aktivity). Zejména první dva návrhy však vyvolávají otázku, zda takto uchopené téma patří do výuky zeměpisu.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Závěrečná kapitola výstižně shrnuje cíle práce, způsob jejich dosažení i konkrétní výsledky. Postrádám zde pouze upozornění na metodická úskalí zvolených postupů.

2. Formální náležitosti práce (*zatrhněte Vaši volbu*)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (*vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.*)

Diplomová práce je po formální stránce zpracována na poměrně dobré úrovni až na skutečnost, že autorka místy přechází do „odlehčeného ústního projevu“ (např. s. 38: „... jsem z povahy klidás,

druhý je z povahy rapl“), který není vhodný pro odbornou stať typu diplomové práce.

Diskutabilní se jeví i formální členění některých kapitol. Dle mého soudu subkapitoly prvního řádu by měly být rozsahově vyvážené a neměly by je tvořit jen dva odstavce (viz 1.1)

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Zmiňované slabiny by neměly výrazně snižovat celkový význam této svým způsobem „průkopnické“ diplomové práce. Autorce se podařilo naplnit stanovené cíle na úrovni odpovídající magisterskému studiu, a proto diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

- 1) Které Vámi zvolené postupy považujete za nejvíce diskutabilní? V čem spočívají jejich úskalí?
- 2) Uveďte příklady prací, které zkoumají hodnoty žáků, jež můžeme rozvíjet i ve výuce zeměpisu. K jakým výsledkům tyto práce došly?

Datum: 28.1.2018

Autor posudku: RNDr. Dana Řezníčková, Ph.D.

Podpis: